

KENNISHIAAT OVER FUNCTIONEREN RIOLERING

Verlangen naar terugkeer (hoge) trottoirbanden

“We weten nog steeds niet hoe een rioleringsstelsel precies werkt”, aldus één van de sprekers op het congres ‘Wateroverlast binnen de bebouwde kom: overmacht of onkunde?’ van HoLaPress op 7 november in Nieuwegein. Daar gaven enkele deskundigen op rioleringsgebied hun visie op de problemen met water op straat door overbelaste riolen. Volgens hen is meer (praktische) kennis van het rioolstelsel nodig, minder theorie met modellen, beter onderhoud en vooral ook acceptatie door de burger van ondergelopen straten om het probleem op te lossen.

De sprekers maakten dankbaar gebruik van de wateroverlast in augustus. Waar de getroffen bewoners dit als een kleine ramp zien, is het voor riolerders ‘smullen’. Het laat zien dat zowel het acceptatievermogen van burgers als de manier van bouwen veranderd is in de loop der jaren. Waar vroeger het water door de stoepen op straat bleef staan en burgers dit normaal vonden, wordt dit nu gezien als overlast. Op plaatsen waar geen stoepen en drempels meer zijn, zoals winkelstraten, kan het water ongehinderd de huizen en winkels binnenstromen.

Evert van der Meide (VNG) maakte onderscheid in waterhinder, wateroverlast en waterschade. Daarbij is de belangrijkste vraag: wat is acceptabel en wat moet voorkomen worden? En wat mag het kosten? Omdat het probleem niet bij alle gemeenten optreedt, is het moeilijk generiek beleid op te stellen. VNG en de Unie van Waterschappen hebben wel een handreiking voor de stedelijk wateropgave opgesteld. Het oplossen van de wateropgave gaat 3,4 miljard euro kosten volgens een recente berekening van het Rijk. Daarvan kosten problemen met oppervlaktewater 1,4 miljard euro, rioleringsproblemen (niet de vervanging) en ‘water op straat’ 1,1 miljard euro en grondwaterproblemen 0,9 miljard euro. Van der Meide waarschuwde ervoor dat de kosten vijf maal zo hoog kunnen worden als geen ‘werk met werk’ wordt gemaakt, dus bijvoorbeeld het combineren van rioolwerkzaamheden met wegwerkzaamheden. De VNG adviseert gemeenten te kijken waar wateroverlast kan optreden en hoe ernstig deze is. Als het nodig is maatregelen te nemen, moeten deze zo kosteneffectief mogelijk worden uitgevoerd. Daarbij kan afkoppelen een oplossing zijn, maar dat hoeft niet: dat is een lokale afweging.

Jan Zuidervliet (Arcadis) bekeek het probleem van ondergelopen straten door de bril van de rioolontwerper. Hij stelde dat de wateroverlast in augustus niet zozeer een kwestie was van een slecht functionerend rioolstelsel, maar van de lokale extreme

neerslag. Volgens Zuidervliet kan een riool in theorie de totale hoeveelheid jaarlijkse neerslag binnen 24 uur verwerken. Maar daarbij moet de neerslag wel regelmatig vallen en het rioolstelsel goed functioneren. Doordat de buien heftiger zijn dan voorheen, er meer verhard oppervlak is bijgekomen de laatste jaren en het onderhoud tegenwoordig niet altijd even goed wordt uitgevoerd, is de rek uit het riool. Dat zorgt ervoor dat vaker en meer water op straat blijft staan. Doordat veel trottoirs aflopen, kan water makkelijk woningen en winkels inlopen. Zuidervliet pleitte dan ook voor het terugbrengen van de trottoirbanden: dit kan veel schade voorkomen én de straat kan voor tijdelijke waterberging gebruikt worden. Tenslotte stelde hij dat de risico's van wateroverlast beheersbaar gemaakt moeten worden, omdat wateroverlast nooit helemaal uit te bannen valt.

Kees Snaterse van Snaterse Civiele Techniek en Management was het in grote lijnen eens met zijn collega-sprekers. Hij benadrukte dat er vooral een tekort aan kennis bestaat. Ook hij pleitte voor de visie van een ervaren ‘rioloog’, die theorie en praktijk kan onderscheiden. Eventueel onderzoek moet vooral op de praktijk zijn gericht.

Jurist Wouter Haeser van Houthoff Buruma ging in op de eventuele schade die wordt geleden door water en de aansprakelijkheid hiervoor. In principe is iedereen voor zijn eigen schade aansprakelijk, behalve als sprake is van een onrechtmatige daad. Als een waterbeheerder zijn/haar werk niet goed uitvoert of door een bepaalde handeling schade berokkent, kan de beheerder aansprakelijk worden gesteld. In de praktijk is dat erg afhankelijk van de zaak: het is wachten op (meer) jurisprudentie om daarover duidelijkheid te krijgen.

Govert Geldof ging in op wat hij de driepuntsbenadering voor wateroverlast noemt. Daarbij wordt het probleem op drie verschillende niveaus aangepakt. De grote rampen, die zelden voorkomen, moeten

met maatregelen in de inrichting en de ruimtelijke ordening worden opgevangen. Schade door middelgrote gebeurtenissen moet met technische voorzieningen worden voorkomen of beperkt. Veel voorkomende overlast moet met dagelijkse middelen worden aangepakt: water moet verwerkt worden in verkeersmaatregelen, recreatie enzovoort.

Belangrijk is dat maatregelen voor situaties die maar weinig voorkomen, meerdere doelen dienen. Als een voorziening lange tijd niet gebruikt wordt, heeft de maatschappij de neiging die maatregelen weer ongedaan te maken. Tenslotte pleitte ook Geldof ervoor om, naast de technische benadering, zelf nuchter te blijven nadenken en te luisteren naar ervaren deskundigen. De kennis van burgers en agrariërs kan zeer waardevol zijn.

Gerard ten Bolscher ging in op de praktijk van de gemeente Rijssen-Holten. Deze gemeente is op een heuvel gebouwd. Door hevige regenval is een paar maal achter elkaar wateroverlast ontstaan in de laaggelegen delen van de gemeente. Door verschillende maatregelen, zoals het afkoppelen van hogeregelegen delen, het aanpassen van de riolering en het creëren van meer oppervlaktewater, lijkt de wateroverlast te zijn verdwenen. Door de integrale aanpak is niet alleen de wateroverlast aangepakt, maar ook de waterkwaliteit verbeterd en het grondwater aangevuld.

Govert Veldhuijzen, ex-wethouder van de gemeente Dordrecht en voorzitter van de VNG-commissie water, oordeelde als laatste spreker en als (ex-)bestuurder dat wateroverlast een lokaal probleem is, waarin de gemeente een belangrijke rol speelt. Maar niet alleen de gemeente: ook de ontwikkelaar, een commerciële instelling, heeft een niet te onderschatten rol. Daarbij kunnen tegengestelde belangen ontstaan. Om dat tegen te gaan, is overleg vanaf het begin tussen gemeente en ontwikkelaar noodzakelijk. Beide partijen moeten daarin flexibel zijn om tot een goed resultaat te komen. De Europese aanbesteding is Veldhuijzen een doorn in het oog: hierdoor aarzelen veel ontwikkelaars om veel energie in de voorbereiding te besteden uit angst dat een ander bedrijf er met de vruchten van die noeste arbeid vandoor gaat.